

Chlamydiové infekce

SZÚ, Praha - NRL pro chlamydie

MUDr. L. Janečková

- **Chlamydie** jsou intracelulární gram-negativní bakterie.
- Dnes používaná taxonomie rozeznává
 - 1 čeleď Chlamydiaceae,
 - 1 rod Chlamydia
 - a 4 druhy : **Ch. trachomatis,**
Ch. pneumoniae,
Ch. psittaci,
Ch. pecorum.
- V humánní medicíně mají hlavní význam Chlamydia trachomatis a Chlamydia pneumoniae, které jsou lidskými patogeny.
- Ch. psittaci – primárně zvířecí patogen s možností přenosu na člověka.

Taxonomie :	Čeďed'	Chlamydiaceae	
	Rod	Chlamydia	
	4 druhy :	Chlamydia trachomatis	
		Chlamydia pneumoniae	
		Chlamydia psittaci	
		Chlamydia pecorum	
Druh	Hostitel	Primární onemocnění člověka	Sérotypy
Ch. trachomatis	člověk	trachom	A, B, Ba, C
		lymphogranuloma venereum	L1, L2, L3
		jiné oční a urogenitální infekce	D - K
		neonatální infekce (konjunktivitida, otitida, pneumonie)	(18 sérotypů)
Ch. pneumoniae	člověk	záněty dolních , méně často horních dýchacích cest	jen 1 sérotyp
Ch. psittaci	ptáci	záněty dýchacích cest (ornitóza, psitakóza)	mnoho sérotypů
	savci	placentitida	

Nově navržená taxonomie čeledi Chlamydiaceae

Rod	Druh	Humánní patogenita
Chlamydia	C.trachomatis	ano
	C.muridarum	
	C. suis	
Chlamydophila	C.pneumoniae	ano
	C.pecorum	?
	C.psittaci	ano
	C. abortus	
	C. caviae	
	C. felis	

Onemocnění u lidí způsobovaná chlamydiemi

Druh chlamydií	Serotypy	Onemocnění
C. trachomatis	A, B, Ba, C D, Da, E, F, G, H, I, Ia, J, K	trachom
		uretritis
		epididimitis
		proktitis
		cervicitis
		endometritis
		salpingitis
		bartolinitis
		chorioamniotitis
		konjunktivitis
		reaktivní artritida
		perihepatitis
	Reitrový sy	
pharyngitis		
pneumonie		
L1, L2, L2a, L3	LGV (lymphogranuloma venereum)	
C. psittaci		ornitóza-psitakóza
C. pneumoniae		pharyngitis
		sinusitis
		bronchitis
		pneumonie
		asthma
		konjunktivitis
		arthritis
ICHS		

Morfologie, životní cyklus

kokovitý, tyčinkovitý tvar

Extracelulární forma - elementární tělísko (elementary body, EB), infekční,
metabolicky neaktivní

Intracelulární forma - retikulární tělísko (reticular body, RB), neinfekční,
metabolicky aktivní, rozmnožuje se binárním dělením

	EB	RB

velikost	250-400 nm	800-1200 nm
infekčnost	infekční	neinfekční
metabolická aktivita	relativně neaktivní	aktivní, replikační stádium

Jednotlivé sérotypy **Chlamydia trachomatis** způsobují:

Trachom (A,B,Ba,C),

Lymphogranulom venereum (L1,L2,L3) a

Oční nebo genitální infekce (D –K)

Trachom a LGV se v našich podmínkách nevyskytují, a infekce ostatními sérotypy jsou časté.

Infekce **Chlamydia psittaci** je z epid. hlediska antropozoonózou, agens se vyskytuje u **ptáků** (holubi, papoušci atd.) a **savců** (skot, ovce, kozy, koně, prasata, kočky atd.)

Působí lidská onemocnění probíhající pod obrazem **atypické pneumonie** (ptačí kmeny) nebo **placentitidy** (savčí kmeny).

Nemoc podléhá povinnému hlášení.

Ch. pneumoniae je ze všech druhů chlamydií v lidské populaci nejrozšířenější.

Během posledních let roste počet akutních i chronických onemocnění (respiračních i mimorespiračních) dávaných do souvislosti s infekcí *Ch. pneumoniae*.

K **primoinfekci** dochází obvykle **mezi 5. až 18. rokem života** (10 % primoinfekcí u mladých probíhá pod obrazem atypické pneumonie), reinfekce se obvykle objevují několik let po počáteční expozici.

Makrofágy, v kterých chlamydií může dlouhodobě perzistovat, mohou být vektorem šíření patogenu v organismu i zdrojem persistentních infekcí

Asymptomatické nosičství bez sérologického průkazu infekce je možné.

Chlamydia pneumoniae má primární patogenní afinitu k respiračnímu traktu, ale vzacně může být původcem akutního zánětu srdečního svalu (bakteriální myokarditida) či chlamydiové konjunktivitidy, a taky je zkoumán její vztah k dalším onemocněním:

- **asthma bronchiale**
- **chronické obstrukční plicní nemoci (CHOPN)**
- **bronchopulmonální karcinom**
- **chlamydiová a postchlamydiová reaktivní artritida**
- **arterioskleróza**
- **onemocnění CNS atd.**

Infekce se šíří kapénkami, ale možný je i přenos přímým kontaktem.

Klinika: často asymptomatický průběh onemocnění, ale pokud k manifestaci dojde, je nejčastěji představována akutní infekcí HCD či DCD , a to především u mladých lidí.

Tab. Respirační projevy infekce Chlamydia pneumoniae (podle Blasi,2000)

pneumonie	6 - 20 %
asthma bronchiale	8 - 9 %
CHOPN	16 -18 %
perzistující kašel	12 - 17 %
pharyngitida,sinusitida, otitida	5 - 10 %

50-80% dospělé populace má protilátky proti Chlamydia pneumoniae.

U nemocných s chlamydiovou infekcí je tvorba protilátek (rodově specifických) opožděna a nastupuje až 10 den od začátku onemocnění, a druhově specifické protilátky - ještě později, asi za 2 až 3 týdny

IgM protilátky se vytvářejí při přímoinfekci a při reinfekci nebo reaktivaci dochází k vzestupu už jen IgG a IgA protilátek

Prevalence protilátek proti

Chlamydia pneumoniae v ČR (dle věku)

1 - 4 roky	20 - 22 %
nad 20 let	63 - 79 %
nad 60 let	80 - 87 %

Infekce způsobené *Chlamydia pneumoniae* :

pneumoniae (50%)

bronchitidy (28%)

„chřipkové“ infekce (10%)

infekce horních cest dýchacích (4%)

pharyngitis (4%)

sinusitis (2%)

otitis (1%)

Chlamydia pneumoniae

Klinika:

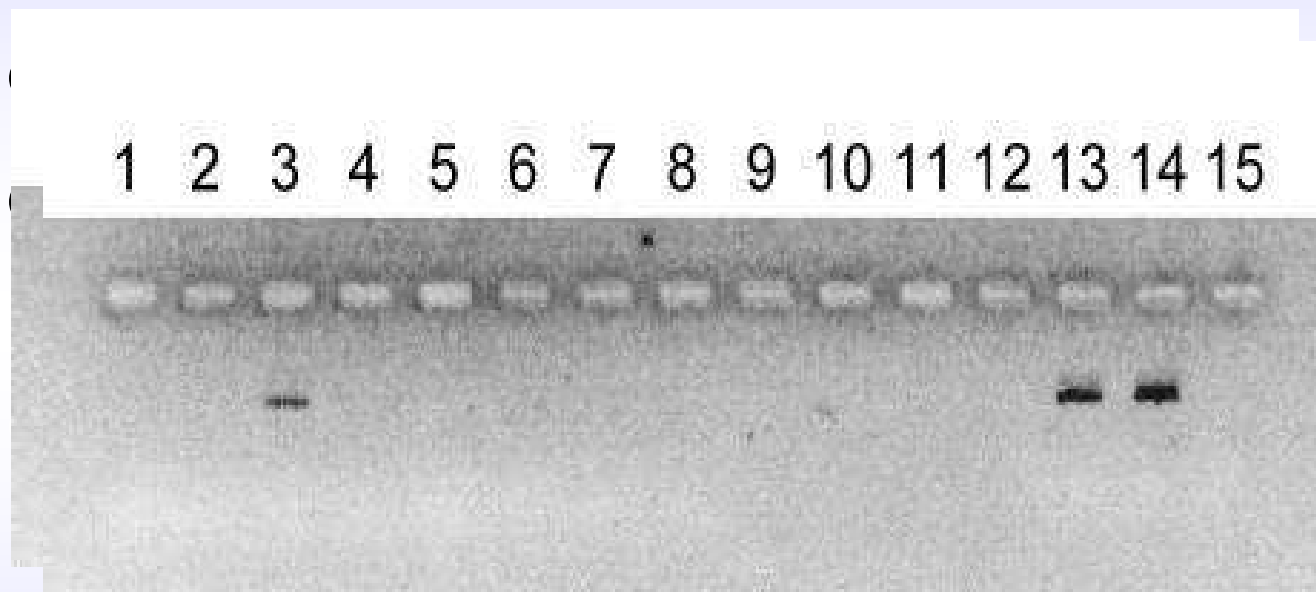
akutní formy - faryngitida, sinusitida,
bronchitida, pneumonie,

chronické formy - konjunktivitidy, asthma bronchiale?,
reumatoidná artritída, ateroskleróza,
Alzheimerova choroba ?,
roztoušená skleróza?, maligné procesy?

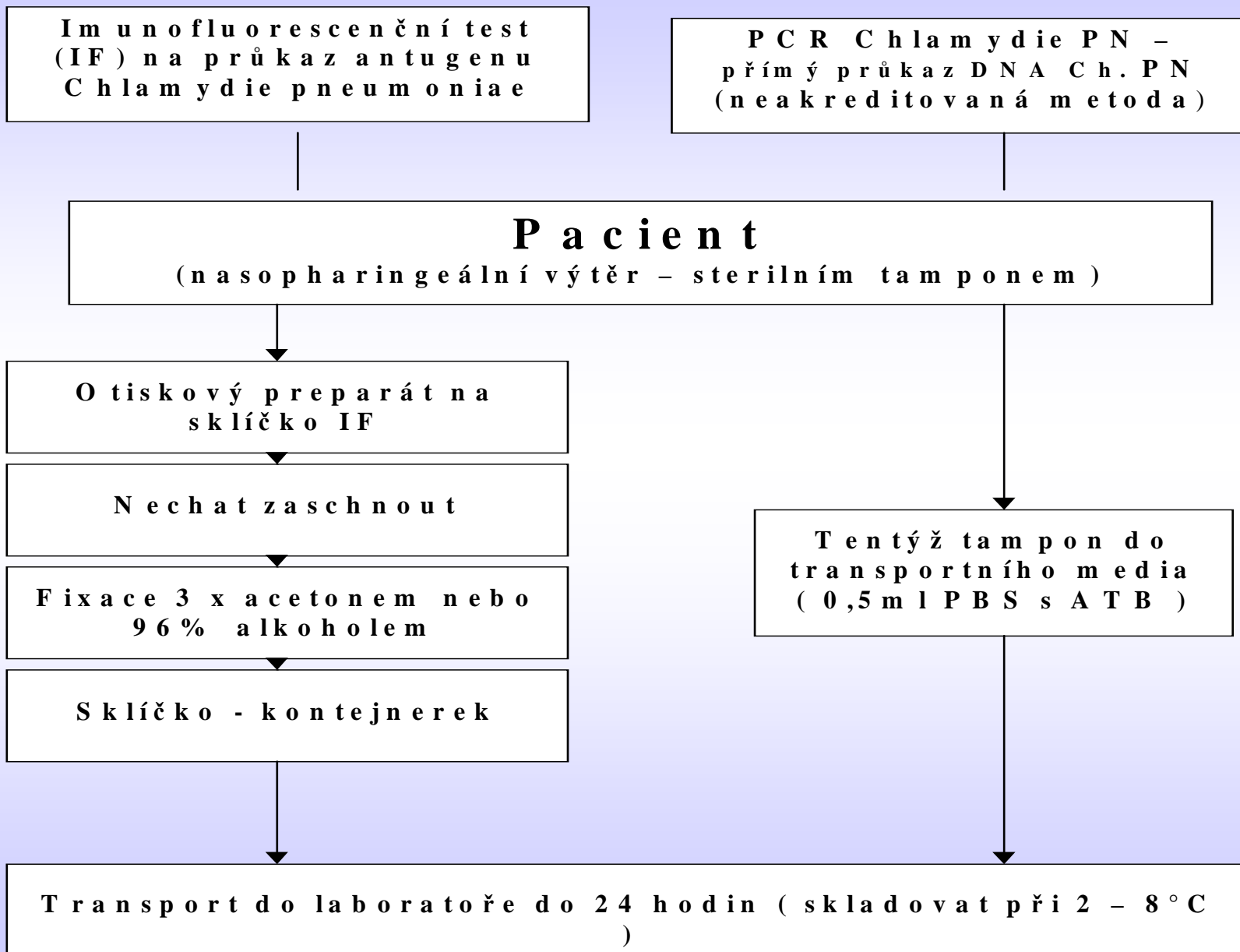
Diagnostika Ch.pneumoniae

- Průkaz antigenu C.Pn IF (imunofluorescenčním testem) pomocí druhově specifických monoklonálních protilátek. **Materiál pro vyšetření:** nasopharyngeální výtěr, sputum, BAL.
- Sérologické testy (Elisa , MIF testy) - detekce rodově (anti - LPS protilátek) a druhově specifických protilátek (anti-MOMP protilátek) v imunoglobulinových třídách IgG, IgA a IgM.
- Přímý průkaz chlamydiové DNA - metodou PCR. **Materiál pro vyšetření:** výtěry z nosohltanu, sputum, BAL, LEU, výtěry ze konjunktiválních spojivek event. kloubní výpotek

Přímý průkaz DNA *Ch.pneumoniae* ve vzorcích

N a s o p h a r i n g e á l n í v ý t ě r

Chlamydia trachomatis

- Je známo 18 sérotypů
- Nejčastější příčina slepoty na světě
- Nejčastější sexuálně přenosný bakteriální patogen
- Nejčastější příčina neplodnosti u žen i mužů

Chlamydie jsou **intracelulárně rostoucí gramnegativní bakterie** a jsou schopny rozmnožování pouze v buňkách.

		Akutní onemocnění	Následky / chronická onemocnění
Chlamydia trachomatis	sérotyp A - C	• konjunktivitida	• trachom
	sérotyp L1 - L3	• lymfogranuloma venereum	
	sérotyp D - K	• uretritida , • cervicitida • novor. konjunktivitida • novor. pneumonie • faryngitida • pneumonie	• PID • mimoděložní těhotenství • tubární infertilita • proktitida • epididymo-orchitida • Fitz-Hugh-Curtisův sy • Reiterův syndrom

Chlamydia trachomatis

- Je nejčastějším sexuálně přenášeným bakteriálním patogenem na světě
- Je původcem pohlavních chorob (Sexual Transmitted Disease – STD)
- Podle WHO vzniká každoročně přibližně 500 milionů nových případů sexuálně přenosných onemocnění , přičemž asi 90 milionů těchto infekcí je připisováno Ch.trachomatis
- Nejvíce ohroženou skupinou jsou mladí lidé obojího pohlaví, ve věku 15 – 30 let
- V 15 –20% infekce je prokazována u asymptomatických, sexuálně aktivních žen
V této populační skupině hrozí vysoké riziko nerozpoznání nákazy , a vznik chronických komplikací.
- Urogenitální chlamydiové infekce často probíhají ve formě tzv. postgonokokového zánětu.
- Přítomnost cervikální chlamydiové infekce je v současné době považována za jeden z nezávislých rizikových faktorů pro vznik karcinomu děložního hrdla ze skvamózních buněk (Squamous Cell Carcinoma – SCC).

Projevy infekce Chlamydia trachomatis – přehled

Ženy

Muži

• Uretritida	• Uretritida
• Cervicitida	• Prostatitida
• Endometritida	• Epididymitida
• Salpingitida	• Proktitida
• Periadnexitida	• Konjunktivitida
• Perihepatitida: Fitz-Hughův-Curtisův syndrom	• Perihepatitida
• Proktitida	
• Konjunktivitida	• Konjunktivitida
• Artritida: -Infekční artritida -reaktivní postinfekční artritida	• Artritida -infekční artritida -reaktivní postinfekční artritida -Raynaudův syndrom (Trias: konjunktivitida, uretritida, artritida)

Klinický obraz chlamydióz :

Cervicitida :

- Symptomy **chlamydiové cervicitidy** jsou nespecifické a málo vyjádřené
- Polovina všech infikovaných si stěžuje na **hlenohnisavý výtok**
- Často se stěžují na **krvácení v průběhu cyklu**
- **Pálení a svědění při močení**
- Poněvadž 40 až 70% žen pozitivních na chlamydie bez subjektivních symptomů , je třeba předpokládat, že chlamydie mohou perzistovat jako latentní infekce u imunního hostitele
- Takováto kolonizace cervixu může poznenáhlu vymizet i bez léčby

(Petersen E. : Infektionen in Gynakologie und Geburtshilfe, Thieme, Stuttgart).

Uretritida (chlamydiová) :

- U muže uretritida je doprovázena **serózním, jen zřídka hnisavým výtokem**
- **Svěděním a bolestivým pálením v močové rouře**
- **U poloviny všech negonoroických uretritid lze prokázat chlamydie**
- Současný přenos gonorey a chlamydiové infekce způsobuje u 50% infikovaných tzv. **postgonoroickou uretritidu**. Ta je důsledkem eliminace gonokoků penicilinem, který je neúčinný proti chlamydiím
- 4 - 7 dnů po léčbě gonorey může dojít k chlamydiové uretritidě u ženy a u mužů
- Chlamydiová infekce většinou postihuje endocervix a uretru současně
- Více než 90% žen s postižením v močové rouře je asymptomatických. Příležitostně však dochází k nucení na močení, polakisurii a dysurii (**uretrální symptom**).

Salpingitida chlamydiová :

Chlamydie z cervixu může ascendovat a postihnout endometrium a vejcevodny. Podobně jako u gonorey dochází při ascenzi k převážně asymptomatické endometritidě dříve, než vznikne symptomatická (nebo taky asymptomatická) infekce vejcevodů.

Jejich postižení je jako při **akutní adnexitidě** typicky doprovázeno :

- **-horečkou,**
- **nálezem na adnexech,**
- **leukocytózou a zvýšenou hodnotou FW.**

Lehké bolesti v podbřišku s občasnými subfebrilijemi a nepatrným palpačním nálezem svědčí spíše o chlamydiové infekci , než o salpingitidě vyvolané jinými bakteriemi. !!!

Laparoskopicky viditelné změny na tubách jsou výrazné a závažné. Proto infekce chlamydiemi má velký význam při vzniku **tubární sterility.**

Gonoroická salpingitida je často doprovázena infekcí chlamydií. Při akutní salpingitidě jsou v 50% případů v cervixu anebo v uretře chlamydie, ale jen v 20% - gonokoky. U 80% gonoroických pacientek byly zjištěny chlamydie. U partnerů žen s akutní salpingitidou se vyskytnou chlamydie v uretře v 70% případů.

Periapendicitida a perihepatitida (Fitzův – Hughův - Curtisův syndrom) :

1. **Perihepatitida**, která byla doposud pokládána za typickou pro gonoreu, je stejně často způsobena chlamydiemi.
2. Laparoskopicky zjišťujeme **fibrinózní membránu na povrchu jater s nepatrnou zánětlivou reakcí jaterního parenchymu**.
3. Pacientky si naříkají **na náhlé silné bolesti pod pravým žeberním obloukem a někdy u pravého ramena, často však bez symptomů**.
4. Podobné nálety a následné srůsty je možno nalézt i jinde v peritoneální dutině, zvláště okolo apendixu (**periapendicitis**).

Infekce chlamydiemi v těhotenství a u novorozence:

Po kolonizaci endocervixu chlamydiemi je možné pozorovat v šestinedělí a po potratech častěji horečku a pánevní infekce.

Za porodu dochází často k přenosu chlamydií na novorozence. Vstupní bránou infekce jsou spojivky očí a nosohltan.

1-2 týdny po porodu onemocní asi 40% exponovaných novorozenců na chlamydiovou konjunktivitidu.

Asi 10% těchto případů se po 2.týdnu života anebo později rozvíjí pneumonie.

Diagnostika :

- Diagnózu je možno potvrdit přímým průkazem chlamydií. Ten vyžaduje speciální stírací materiál a transportní médium. Cervix a uretra by měly být očištěny od sekretu anebo fluoru, poněvadž v nich nelze chlamydie nalézt. Speciálním tampónkem je třeba proniknout nejméně 2 cm hluboko do cervikálního kanálu anebo do uretry a tam intenzivně rotovat (bolestivé!), aby bylo možné získat materiál s buňkami, poněvadž pouze v nich je možno prokázat původce.
- K průkazu chlamydiové salpingitidy je proto potřebná biopsie z vejcevodu .
- Tekutina z Douglasova prostoru je většinou negativní, poněvadž obsahuje jen málo buněk.
- Průkaz lze provést buď fluoreskujícími monoklonálními protilátkami anebo enzyimoimunoanalýzou
- **PCR**

Diagnostika infekcí vyvolaných Ch. trachomatis :

1. Detekce protilátek (požadovaný materiál – zrážlivá krev, sérum (min. 0,5 ml)

Metody: MIF test (mikroimunofluorescenční test, druhově specifický test)

- anti Chlamydia pneumoniae IgM, IgA, IgG
- anti Chlamydia trachomatis IgM, IgA, IgG
- anti Chlamydia psittaci IgM, IgA, IgG

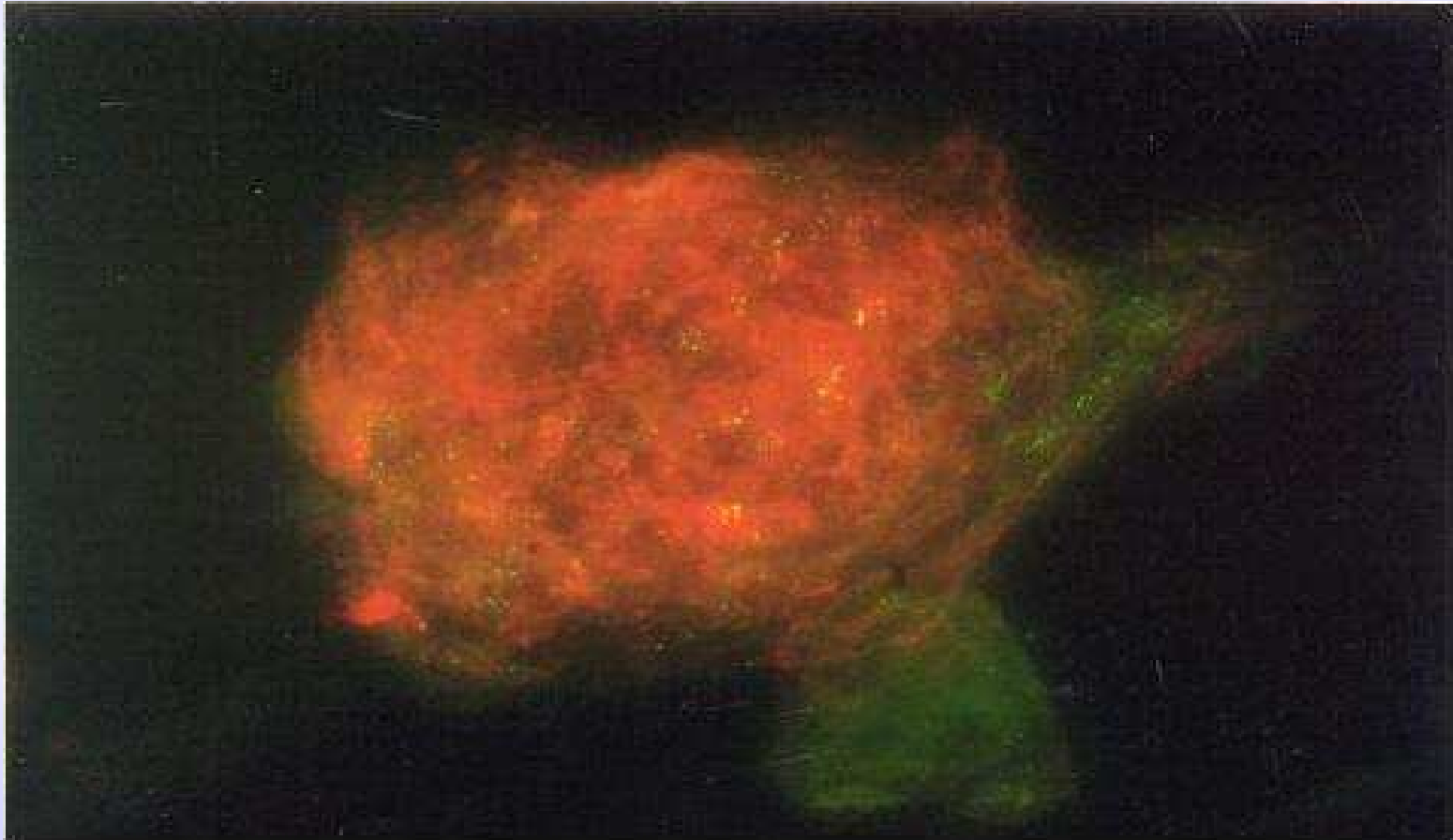
ELISA test (rodově specifický test)

- anti Chlamydia IgM, IgA, IgG

2. Přímý průkaz

agens	metoda	materiál	způsob odběru	skladování	transport
Chlamydia trachomatis	<u>IF test</u>	konjunktivální stěr	otiskový preparát na imunofluorescenční sklíčko* (oči před vyšetřením nijak nevymývat a nerozkapávat)	2 - 8°C	do 24 hodin
	<u>PCR</u>	Moč	do sterilní nádoby 10-15 ml z prvního proudu moči, před odběrem alespoň 2 hodiny nemočit, genitál nijak neomývat	2 - 8°C	do 4 dnů
		cervikální, uretrální, konjunktivální nasopharyngeální výtěr	transportní médium*	2 - 8°C	do 24 hodin

**Pozitivní IF vyšetření z výtěru ze
spojivkového vaku**

Terapie chlamydiových infekcí:

- Jednotné léčebné schéma neexistuje
- Makrolidová antibiotika
- Tetracykliny
- Fluorochinolóny II., III.gen.
- Léčba **akutních nekomplikovaných infekcí** : 2-3 týdny
- Léčba **chronických systémových infekcí** : 6-8 týdnů.